

Urent i vaskebransjen

- hvordan en konkursrytter lurte til seg vaskeoppdrag i Oslo kommune

Artikler publisert i Dagens Næringsliv i perioden mars 2004 til januar 2005 av Torstein Tranøy (politisk avdeling) og Espen Linderud (næringslivsavdelingen).

Torstein Tranøy
Sofienberggata 2 a
0551 Oslo
93256189 (mob.)
22001189 (dir.)
torstein.tranøy@dn.no

Espen Linderud
Stensgata 4 b
0358 Oslo
93256380 (mob.)
22001382 (dir.)
espen.linderud@dn.no

Dagens Næringsliv
Postboks 1182 Sentrum
0107 Oslo
22001000 (sentr.)
22001110 (faks)

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn for historien	<i>side 3</i>
2. Hvordan fikk vi ideen	<i>side 3</i>
3. De første undersøkelsene	<i>side 3</i>
4. Problemstilling	<i>side 4</i>
5. Innhenting av opplysninger, kildebruk	<i>side 4</i>
6. Nye ledetråder og utvidet problemstilling	<i>side 7</i>
7. Oslo kommune	<i>side 7</i>
8. Analyse av regnskapene	<i>side 8</i>
9. Regnskapene brukt i anbud	<i>side 8</i>
10. Inn på Solbergs pc	<i>side 9</i>
11. Problemstillingen utvides ytterligere	<i>side 9</i>
12. Falsk skatteattest	<i>side 10</i>
13. Spesielle utfordringer/avveininger	<i>side 10</i>
14. Konsekvenser	<i>side 11</i>
15. Tidsbruk	<i>side 11</i>
16. Vedlegg	<i>side 12</i>

1. Bakgrunn for historien

Renholdsbransjen har i flere år vært pekt ut som en av verstingene i norsk næringsliv. Stikkord: Svart arbeid, useriøse arbeidsforhold, momsundragelser, manglende innbetaling av skatter og avgifter.

Myndighetene har erklært at de ønsker å bekjempe økonomisk kriminalitet, blant annet ved å legge stor vekt på at offentlige etater kjøper tjenester fra bedrifter som kan dokumentere at de overholder lover og regler. Det er også vedtatt lover som skal bidra til å hindre økonomisk kriminalitet, blant annet loven om konkursskarantene.

Historien om Lars Rune Solberg og hans Det Norske renholdsselskap (DNR) er et eksempel på hvordan man kan operere i renholdsbransjen i flere år med offentlige etater som viktig kunde – tross en serie konkurser, ubetalte millionregninger til det offentlige, falske regnskaper, og konkursskarantene. Dette er også historien om offentlige etaters mangel på kontroll og sjekk av dem de kjøper tjenester fra.

2. Hvordan vi fikk ideen

Det var under arbeidet med en annen sak om et ”useriøst selskap” i renholdsbransjen høsten 2002 en av oss (Torstein Tranøy) første gang hørte om Lars Rune Solberg og Det Norske Renholdsselskap. Det ble hevdet at Solberg hadde flere konkurser bak seg og var kjent for å drive useriøst. Den gang gjorde vi ikke noe for å følge opp opplysningen, men det vi fikk vite ble lagret.

28. august 2003 hadde Torstein Tranøy et møte med distriktssekretær Geir Gamborg Nielsen i LOs Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF). Hensikten var å samle informasjon om arbeidsforholdene i renholdsbransjen. På møtet deltok også tre tidligere og nåværende ansatte i Det Norske Renholdsselskap. De ansatte fortalte om det de mente var en rekke klandreverdige forhold: lange arbeidsdager, ingen overtidsbetaling, oppsigelser, utestående lønn mm. Gamborg Nielsen fortalte også at de hadde hatt flere saker med tidligere ansatte i selskaper som Solberg sto bak og at Solberg hadde bak seg flere konkurser. NAFs representant fortalte også at Solberg i flere år hadde drevet Det Norske Renholdsselskap (DNR), men at dette navnet egentlig skjulte flere selskaper, konkurser og høyst tvilsom forretningsdrift. De ansatte hevdet at Solberg hadde en rekke kunder, også offentlige etater.

Opplysningene stemte godt overens med dem vi hadde hørt året før, men foreløpig var dette kun påstander. Spørsmålet var om saken dreide seg om noe langt mer enn ansatte som angivelig hadde blitt dårlig behandlet av arbeidsgiver.

3. De første undersøkelsene

Senere tok Tranøy kontakt med Espen Linderud for samarbeid om en mulig sak om Det Norske Renholdsselskap. For å undersøke om dette i det hele tatt var verd å gå videre med,

gjorde vi noen forundersøkelser. Ved å søke i kreditt- og regnskapsdatabasen til Dun & Bradstreet (DB) på Det Norske Renholdsselskap, fikk vi treff på tre selskaper – Det Norske Renholdsselskap, Renoos Renhold og Det nor rent. De to sistnevnte var konkurs/tvangsoppløst. Og den som sto bak alle tre selskapene var Lars Rune Solberg.

I Brønnøysund må alle aksjeselskap sende inn melding om navneendringer. Ved å søke på de ulike organisasjonsnumrene for de tre selskapene, fant vi ut at navnet ”Det Norske Renholdsselskap” var benyttet av alle selskapene. Navnet hadde imidlertid blitt byttet ut i forkant av hver konkurs/tvangsoppløsning. Samtidig hadde det blitt opprettet et nytt selskap med navnet Det Norske Renholdsselskap, slik at det for omverdenen fremsto som om DNR drev videre. Vi fant ut i Brønnøysund at ingen av Solbergs selskaper hadde levert regnskap til Brønnøysund siden 1999.

4. Problemstillinger

Våre innledende undersøkelser hadde bekreftet en del av det vi hadde hørt muntlig:

- Solberg hadde siden 1997 drevet Det Norske Renholdsselskap, men bak dette skjulte det seg flere konkurser og selskaper.
- Det var ikke levert godkjente regnskaper siden 1999.

Derfor bestemte vi oss å gå tyngre inn i saken. Vi ønsket blant annet å få svar på følgende spørsmål:

- Hvorfor hadde så mange av Solbergs selskaper gått konkurs?
- Var det påvist noen ulovligheter i forbindelse med konkursene?
- Hadde han offentlige etater som kunder? Hvis ja, hvordan kunne dette gå an når Solberg ikke hadde levert godkjente regnskaper siden 1999?
- I hvilken grad stemte påstandene om dårlige arbeidsforhold?

26. januar 2004 hadde vi vårt første planleggingsmøte om saken, der problemstillinger ble skissert. Fra da til publisering 31. mars 2004 jobbet vi med denne saken kontinuerlig.

5. Innhenting av opplysninger/kildebruk

For å kunne få svar på vår problemstillinger benyttet vi et bredt spekter av skriftlige og muntlige kilder. Vi konsentrerte oss om de muntlige kildene som kunne vite noe om Det Norske Renholdsselskap, men som ikke var direkte knyttet til selskapet/Solberg.

I denne første fasen utelukket vi kilder som hadde informasjon om selskapet, men som i tillegg hadde et tett forretningsmessig forhold til Solbergs selskap. Det Norske Renholdsselskaps kunder, ansatte og regnskapsfører styrte vi unna. Grunnen til dette var at vi ikke ville risikere at det kom Solberg eller hans kunder for øret at vi sjekket hans forretningsførsel.

Registre

Vi ønsket å finne ut mest mulig om Solberg og hans rengjøringsvirksomhet. Vi trengte opplysninger om selskapene, når de hadde vært aktive, konkursene, antall ansatte, Solbergs private økonomi m.m. En rekke ulike registre ble benyttet for å få ut denne typen informasjon.

- Dun & Bradstreet – ga oss nøkkelopplysninger om selskapene, etableringstidspunkt m.m.
- Eiendomsregisteret – ga oss opplysninger om eiendommer, pengeheftelser, kjøpspris og utleggsforretning/pant registrert av offentlige myndigheter.
- Foretaksregisteret – nøkkelopplysninger om stiftelsestidspunkter, navneendringer revisorskifter, verv etc. Hentet også ut stiftelsesdokumenter.
- Konkursregisteret – ga oss innberetningene etter konkursene i Solbergs selskaper. Disse inneholdt viktige opplysninger om kreditorer, mulig straffbare forhold og Solbergs konkurskarantene.
- Oslo skifterett – ga oss kjennelsen som bekreftet Solbergs konkurskarantene, som var opplyst om i konkursinnberetningene.

DNRs hjemmeside

Det Norske Renholdsselskaps (DNR) hadde en egen hjemmeside som vi tidlig sjekket. Vi ønsket å finne ut hvilke opplysninger selskapet ga om seg selv til offentligheten og kunder - og om de i så fall stemte.

På hjemmesiden, som for øvrig hadde en startside med et blafrende norsk flagg til tonene av ”Ja vi elsker”, sto det mye om selskapets ”kvalitet”, ”seriøsitet” o.l. På hjemmesidens første side fant vi også logoene til NHOs Servicebedriftenes Landsforening (SBL) og til bransjens godkjenningsordning Ren Utvikling. Dette understøttet budskapet om seriøsitet.

Ren Utvikling ble på grunn av pengemangel avvirket i 2002, men vi kontaktet de to som hadde vært daglige ledere for ordningen (Vibeke Lytken og Kjell E. Fixdahl). Begge husket meget godt Solberg/DNR og kunne fortelle at DNR hadde søkt om godkjenning, men at dette hadde blitt avslått. Årsaken var at blant annet selskapet ikke hadde levert regnskap til Brønnøysund.

Administrerende direktør Petter Furulund i Servicebedriftenes Landsforening (SBL) fortalte at DNR hadde vært medlem av SBL tidligere, men at de nå ikke var det. Det DNR-selskapet som hadde vært medlem av NHO hadde gått konkurs og Solberg hadde etter det ikke fått være medlem med sitt nye DNR på grunn av sin forretningsførsel. Furulund fortalte også at han hadde krevd at Solberg skulle fjerne logoen fra sin hjemmeside, men dette hadde ikke blitt etterkommet.

På hjemmesiden sto det også at DNR hadde 370 ansatte og at de fleste var nordmenn. For å sjekke denne opplysningen henvendte oss til Arbeidstagerregisteret, hvor alle arbeidsgivere har plikt til å innberette samtlige ansatte. Registeret brukes blant annet ved utbetaling av sykepenger og yrkesskadeforsikring, men problemet er at det ikke gir ut opplysninger om enkelt-selskaper. Registeret er ikke offentlig tilgjengelig. Vi bestemte oss derfor for følgende: 1. Forsøke å få en ansatt i registeret anonymt til å opplyse mest mulig 2. Vi kontaktet en utenforstående, en av våre øvrige kilder, som vi visste hadde gode kontakter i registeret for å få hjelp. Overfor en ansatt i registeret forklarte vi hvilken type sak vi jobbet med og det hjalp oss nok til å få opplyst at antall registrerte ansatte var mellom 25 og 50 – og at langt de fleste av disse var innvandrere. Vår kilde med kontakter i registeret hadde samtidig fått opplyst at

DNR sto oppført med 32 ansatte. Ut fra dette kunne vi med rimelig stor sikkerhet konstatere et særdeles stort sprik mellom opplysningene på DNRs hjemmeside (det de oppga overfor kundene) og det de oppga overfor myndighetene.

Muntlige kilder

For å skaffe oss et bredere bilde av DNRs virksomhet kontaktet vi en rekke muntlige kilder som kunne vite noe om selskapet. Disse kildene kan grovt deles i følgende kategorier:

- Bostyrere - Vi kontaktet bostyrerne i de tre selskapene til Solberg som var konkurs/tvangsoppløst. Bostyrerne har inngående kjennskap til forretningsførsel og disposisjoner i konkursrammede selskaper. Bostyrerne kunne dermed bidra med opplysninger og vurderinger om virksomhetene utover det som sto i innberetningene til skifteretten og status i arbeidet med konkursboene. Bostyrerne kunne fortelle om det de mente var svært alvorlige brudd på en rekke lover og at Oslo politidistrikt etterforsket flere av forholdene.
- Rådgivere/meglere - I renholdsbransjen er det enkelte rådgivere og meglere som hjelper innkjøpere ved større renholdsoppdrag/anbud. Vi tenkte at disse muligens kunne sitte på verdifull informasjon om DNR/Solberg. I forhold til konkurrentene i bransjen måtte vi anta at rådgiverne også var mer nøytrale. Men det var ingen enkel gruppe å få informasjon fra. Rådgiverne/meglerne verner om sine oppdragsgivere. Til slutt kom vi i kontakt med en rådgiver som kunne bekrefte at DNR/Solberg hadde deltatt i flere anbudsrunder han hadde vært inne i. Han ville ikke gi noen detaljer, men bekreftet at Solberg/DNR hadde levert regnskaper både for 2000, 2001 og 2002 – samt per 3. kvartal 2003 - i disse anbudsrunderne. Dette var en meget interessant opplysning for oss. Vi hadde jo tidligere i Brønnøysund kunne konstatere at DNR ikke hadde levert et godkjent regnskap siden 1999. Hvordan kunne dette ha seg? Rådgiveren ville verken levere ut regnskapene eller gi noen opplysninger om innholdet. Men han hadde gitt oss et verdifullt spor å gå videre med.
- LO/Norsk Arbeidsmandsforbund - LO-forbundet jobber for å bekjempe useriøse forhold i renholdsbransjen. Forbundet har også medlemmer i en rekke ulike bedrifter og det var derfor god grunn til å tro at forbundet også hadde opplysninger om Solberg/DNR. Dessuten viste vi, fra et tidligere møte, at forbundet hadde hatt kontakt med flere ansatte. Av særlig interesse var påstandene om useriøse arbeidsforhold. I samtaler med oss ble det blant annet fremsatt påstander om lange arbeidsdager uten overtidsbetaling, tvilsomme arbeidskontrakter, usaklige oppsigelser og utestående lønn. Vi fikk kopier av lønns slipper og arbeidskontrakter fra flere ansatte. Kontraktene hadde noenlunde samme tekst og vi forela dem for professor Henning Jakhelln ved Universitetet i Oslo for vurdering. Jakhelln er en av Norges fremste eksperter på arbeidsrett og har skrevet flere bøker om emnet.
- Konkurrenter - DNR hadde eksistert siden 1997. Vi hadde skaffet oss opplysninger om at Solberg også helt siden rundt 1990 hadde vært involvert i andre selskaper i renholdsbransjen, men dette var ikke hans egne. Det var derfor god grunn til å tro at mange konkurrenter satt på opplysninger om Solberg. Selskapene konkurrerer ofte om de samme anbudene og det var også derfor grunn til å anta at de satt på informasjon som kunne være nyttig. I alt hadde vi samtaler med en rundt 15 ledere i andre renholdsbedrifter. Disse foregikk stort sett over telefon og alle ønsket å være anonyme. Disse kan selvsagt ha all mulig interesse av å sverte en eventuelt brysom

konkurrent, og måtte derfor behandles med all mulig forsiktighet . Alle ga oss imidlertid det samme inntrykket: Solberg og Det Norske Renholdsselskap var beryktet for sin fremferd og sine forretningsmessige krumspring. Mange ga også opplysninger som stemte overens med det vi selv hadde skaffet oss via skriftlige kilder. Det bidro til å styrke deres troverdighet. Enkelte av konkurrentene satt også på skriftlig materiale som DNR har brukt i sitt arbeid for å lokke til seg kunder.

6. Nye ledetråder og utvidet problemstilling

Undersøkelsene i første fase bekreftet våre antagelser, ga oss nye opplysninger og nødvendig dokumentasjon på Solbergs selskapstriksing og forretningsførsel:

- Solberg var idømt to års konkursskarantene
- Solberg/DNR ifølge innberetningene til skifteretten hadde begått flere ulovligheter
- Solberg skyldte det offentlige flere millioner kroner etter manglende innbetaling av moms og skatter
- Solberg overfor kunder/offentligheten hadde gitt uriktige opplysninger om flere forhold (antall ansatte, medlemskap i NHO og godkjenning av Ren Utvikling)
- Det Norske Renholdsselskap hadde levert regnskaper i anbudskonkurranser for årene 2000-2003 (per tredje kvartal) – selv om det ikke forelå godkjente regnskaper i Brønnøysund.

Ingen av Solbergs selskaper hadde levert regnskaper siden 1999. Hvordan kunne det da ha seg at han kunne levere regnskaper i anbudskonkurranser? Dette ledet oss frem til en utvidet problemstilling: ”Hadde Solberg vunnet vaskeoppdrag takket være falske regnskaper?”

7. Oslo kommune

Våre undersøkelser viste at Solberg hadde flere store kunder, både private og offentlige. Mens private bedrifter kan velge å kjøpe (renholds)tjenester uten noe formell anbudsprosess, må offentlige virksomheter forholde seg til regelverket for offentlige anskaffelser. Det var derfor naturlig å rette søkelyset mot Det Norske Renholdsselskaps offentlige kunder. Våre undersøkelser viste at flere etater i Oslo kommune benyttet Det Norske Renholdsselskap. Oslo kommune var så langt vi kunne forstå selskapets viktigste kunde.

Foruten Solberg selv, var det tre grupper som kunne sitte med informasjon om regnskapene:

- Kunder
- Innkjøpere som hadde avslått tilbud fra Solberg
- Rådgivere/meglere

Vi ringte tilbake til rådgiveren vi hadde hatt kontakt med igjen og forklarte han hva vi visste. Vi appellerte til behovet for ryddige forhold og ba ham se på regnskapene igjen. (I den første samtalen sa rådgiveren at regnskapene så greie ut, men at overskuddet så litt stort ut). Han lovte å gjøre dette og etter vel en uke fikk vi igjen kontakt. Vedkommende sa da at han hadde sett nærmere på regnskapene og at det var noe rart ved dem. Driftsresultatet det ene året var på øret nøyaktig to millioner kroner større enn året før (10.121.353,40 kroner mot

8.121.353,40 kroner året før). Omsetningen det ene året var dessuten nøyaktig tre ganger så stor som året før. Han bekreftet at tilsvarende regnskaper hadde blitt brukt i flere anbudsrunder. Men vedkommende ville ikke gi oss en kopi av regnskapene.

Vi var tilbakeholdne med å ta kontakt med noen av Solbergs kunder. Vi var engstelige for at disse ville varsle Solberg og at dette kunne bidra til å forpurre vårt arbeid. Sjansen for at de ville være tilbakeholdne med å gi informasjon av frykt for å tape ansikt utad, var også til stede.

En mulighet var å finne noen innkjøpere som hadde avvist Solberg i en anbudsrunde. De hadde mindre å tape og hadde heller ikke noe kundeforhold til Solberg. Dette var ingen enkel oppgave, men etter en del undersøkelser fikk vi vite om en offentlig etat som hadde avvist DNR i en anbudsrunde. Heller ikke der fikk vi kopier av regnskapene, men de fortalte at de hadde avvist DNR blant annet fordi en jurist så var noe "rart" med regnskapene. Etaten bekreftet at "de rare tallene" var de samme som rådgiveren hadde oppgitt.

Til slutt klarte vi å få ut kopier av regnskapene for årene 2000, 2001, 2002 og per tredje kvartal 2003. Kildevernet "forbyr" oss å nevne fra hvem og hvordan, men det tok tid, mye lirk og mange forsikringer om at vi ikke skulle navngi vedkommende.

Vi tok igjen kontakt med dem som hadde gitt oss muntlige opplysninger om regnskapene. Disse undersøkelsene viste at regnskapene vi satt med var identiske med de som DNR hadde levert inn i flere anbudsrunder. Vi konkluderte derfor med at kopiene vi satt med var reelle anbudsdokumenter.

8. Analyse av regnskapene

Ved første øyeblikk kunne regnskapene til Det Norske Renholdsselskap se tilforlatale ut. Men det var flere opplysninger som virket mistenkelige. Regnskapet som var brukt i anbudskonkurranser manglet styrets og revisors beretning. Inntektene i 2002 var på kronen ti millioner kroner lavere i 2001. Driftsresultatet i 2002 var på 10.121.353,40 kroner. Året før var driftsresultatet 8.121.353,40 kroner – nøyaktig to millioner kroner lavere. Flere poster i regnskapene var på kronen like i ulike år. Noteopplysningene var svært mangelfulle. Det var for eksempel ikke noe note som anga lønn til daglig leder, antall ansatte, spesifisering av gjelden, tap på fordringer etc. Lønnsomheten og omsetningsveksten for Det Norske Renholdsselskap var også lite troverdig. Hvor mange renholdsbedrifter har en resultatgrad på over 25 prosent? Dessuten var regnskapene påført organisasjonsnummer som ikke en gang eksisterte for alle årene. Selskapet var ikke en gang stiftet i 2001 og 2002.

9. Regnskapene brukt i anbud?

Selv om vi hadde fått ut de falske regnskapene, kunne vi ikke uten videre konkludere med at Det Norske Renholdsselskaps kommunale kunder var vunnet ved hjelp av falske regnskaper. Regnskapet vi hadde kopi av var brukt i en anbudskonkurranse der Det Norske Renholdsselskap hadde deltatt – men tapt.

I regelverket for offentlige anskaffelser er det ikke noe eksplisitt krav at anbydere må levere regnskaper. Det er imidlertid svært vanlig at oppdragsgivere ber om regnskaper, for å sikre at de inngår kontrakter med selskaper som er solide nok til å levere produktet eller tjenesten. Vi måtte dermed finne frem til en av selskapets kommunale oppdragsgivere som hadde stilt krav til regnskap i sin anbudsutlysning.

Etter flere samtaler med våre kilder i bransjen, fikk vi også etter hvert ut anbudspapirene til Oslo Tannhelsetjeneste fra november 2003. Etaten krevde regnskap for de tre siste årene – og Det Norske Renholdsselskap hadde fått fire av seks kontrakter med tannklinikker. Samtalene med Oslo Tannhelsetjeneste ga oss den nødvendige bekreftelsen. Regnskapene vi satt med var identiske med regnskapene den kommunale etaten satt med. Dermed hadde vi fått dokumentert at regnskapene vi satt med, som var falske og ikke var levert til Brønnøysund, var benyttet av Det Norske Renholdsselskap i anbudskonkurranser som bedriften hadde vunnet.

Først da vi hadde regnskapene til Det Norske Renholdsselskap – og etter vi hadde intervjuet Lars Rune Solberg - tok vi kontakt med Oslo Tannhelsetjeneste. Hvis vi først hadde intervjuet Oslo Tannhelsetjeneste var vi redde for at de ville ta kontakt med Solberg. Dette kunne vanskeliggjort å få Solberg til å stille opp til intervju, var vår vurdering. Vi vurderte det som mindre sannsynlig at Solberg selv ville ta kontakt med Oslo Tannhelsetjeneste for å overbringe nyheten om anbudsjuks.

10. Inn på Solbergs pc

Hadde Solberg med viten og vilje lagt ved falske regnskaper – eller var disse levert ved en glipp. Da vi intervjuet Solberg benektet han først at regnskapene var falske. Han sa dette var budsjetter som ved en feil hadde blitt lagt ved anbudsmappene.

Hvis dette stemte, burde regnskapene ("budsjettet") vært utarbeidet før årets begynnelse. Budsjettet for 2003 lages gjerne i 2002. Under intervjuet ba vi derfor om å få se på "budsjettene" som Solberg sa han hadde utarbeidet og som lå lagret på hans pc. Han tok frem pc-en, og i en mappe lå det en rekke kvartals-, halvårs- og årsregnskaper fra de siste årene.

Da vi oppdaget at "budsjettene" var lagret i Microsoft Word, ba vi Solberg om å gå inn på "Fil" og "Egenskaper" i flere av word-dokumentene der "budsjettene" var lagret. Denne funksjonen forteller når dokumentet er opprettet og endret. Hvis regnskapet ("budsjettet") for 2002 var laget i 2003, ville det svekke Solbergs forklaring om at dette var et budsjett. "Budsjettet" var i så fall laget etter årets slutt.

Samtlige sjekker viste at "budsjettene" var laget etter årets avslutning. Dette styrket antagelsen om at dette var regnskaper som med hensikt var blitt opprettet for at Det Norske Renholdsselskap kunne delta i offentlige anbudskonkurranser.

11. Problemstillingen utvides ytterligere

Under intervjuet fikk vi to attester som viste at Det Norske Renholdsselskap hverken hadde utestående skatt eller merverdiavgift. Solberg mente disse dokumentene viste at hans selskap forholdt seg til lover og regler.

Våre undersøkelser hadde så langt vist at opplysninger Solberg selv ga om sin virksomhet var gale. Det var derfor nødvendig å sjekke ektheten også av disse dokumentene. Etter samtaler med kilder fikk vi mistanke om at skatteattestene var forfalsket.

Problemstillingen ble dermed utvidet til også å omfatte følgende spørsmål: ”Har Det Norske Renholdsselskap vunnet anbudskonkurranser også med falske skatteattester?”

12. Falsk skatteattest

Skatteattester må leveres ved deltagelse i offentlige anbud. For å få avkrefitet eller bekrefitet vår mistanke, var vi avhengig av å få utsteder av attestene til å se på våre kopier og kryssjekke det mot skattemyndighetenes register.

Vi sjekket underskriftene på attestene. Disse viste seg å være ekte, i den forstand at personene som hadde undertegnet attestene var ansatte hos Oslo kemnerkontor og Oslo og Akershus skattefogdkontor.

Oslo og Akershus skattefogdkontor hadde kjennskap til Solbergs forretninger. Skattefogden valgte å sette taushetsplikten til side og gå offentlig ut og bekrefte at attesten DN hadde fått fra Solberg var forfalsket. Skattefogden anmeldte deretter forholdet. Oslo kemnerkontor gikk også til anmeldelse, men kontoret ønsket ikke å gå ut offentlig og bekrefte at skatteattesten var forfalsket.

Skatteattester kan utstedes til selskaper flere ganger i året. Attestene er gyldige i seks måneder. Selv om ”våre” skatteattester var forfalsket, kunne vi ikke fastslå med sikkerhet at Det Norske Renholdsselskap hadde benyttet de samme attestene i anbudskonkurranser. Selskapet kunne ha benyttet andre attester. Skattefogden hadde imidlertid fått henvendelser om skatteattestene fra flere eksisterende og potensielle kunder etter DNs omtale av Det Norske Renholdsselskap. Også opplysningene på disse attestene var forfalsket, ifølge skattefogden.

13. Spesielle utfordringer/avveininger

- Solberg brukte flere dokumenter som ”bevis” for at han drev ordentlig og ryddig. Skatteattestene hadde imidlertid stikk motsatt funksjon. Ved å ikke ta dokumentene for god fisk, men å faktisk sjekke ut ektheten av disse, kunne vi utvide problemstillingen og avdekke nye kritikkverdige forhold ved forretningsførselen i Det Norske Renholdsselskap.
- Etter at vi hadde intervjuet Solberg, men før første artikkel sto på trykk, fikk vi et anonymt brev om prissamarbeid og ulovligheter i renholdsbransjen. Brevet inneholdt opplysninger om renholdsbedrifter og beskyldningene var rettet i første rekke mot

SBL-sjef Furulund. Vi antok at dette hadde sammenheng med saken vi jobbet med. To dager senere omtalte både Finansavisen og Dagbladet denne svertetekampanjen.

Umiddelbart skapte dette en viss tvil hos oss. Var det konkurrenter som ville svarte Solberg, men som selv drev med langt mer alvorlige forretningsmetoder? Etter våre undersøkelser anså vi opplysningene som fabrikkerte og udokumenterte.

- Solbergs konkurser hadde påført skattemyndighetene tap på flere millioner kroner. Samtidig hadde Solberg tjent gode penger på sin rengjøringsvirksomhet. Etter diskusjoner valgte vi å trykke bilde av Solbergs bolig. Spørsmålet er om vi med dette ble for nærgående. Solberg er tross alt ikke en offentlig person, han er en av flere titall tusen som driver en liten virksomhet. Da vi valgte å trykke bildet var det for å illustrere hva Solberg hadde fått ut av selskapene, mens kreditorene hadde tapt store summer.

14. Konsekvenser

- Finansbyråd Andre Støylen konkluderte med at Oslo kommune var utsatt for svindel. Oslo kommune sa opp avtalene med Det Norske Renholdsselskap.
- En rekke kunder valgte å si opp avtalen de hadde med Det Norske Renholdsselskap.
- Kundeflukten utover sommeren og høsten bidro til at Det Norske Renholdsselskap, som da hadde skiftet navn til Sapp, gikk konkurs.
- Konkursen har vanskeliggjort Solbergs videre konkursrytterier.
- Artiklene kan ha bidratt til at offentlige (og private) innkjøpere gjør en grundigere vurdering av anbud og dokumenter som leveres.
- Oslo og Akershus skattefogdkontor anmeldte Det Norske Renholdsselskap, etter å ha sett den forfalskede attesten. Senere anmeldte Oslo ligningskontor Solberg for det samme forholdet.
- Solberg erkjente straffskyld for alle forhold og saken kommer opp i forhørsretten i februar. DNs artikler kan ha bidratt til at Solberg valgte å innrømme forholdene.
- Servicebedriftenes Landsforening (SBL) og Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF) har bestemt seg for å reetablere Ren Utvikling. De to har i intervju med DN blant annet vist til saken med Solberg for å begrunne behovet.

15. Tidsbruk

Fra vi satte i gang arbeidet 26. januar 2004 til den første artikkelen sto på trykk gikk det nesten to måneder. I denne perioden snakket vi med kilder i bransjen, bostyrere og andre som hadde befatning med Solbergs renholdsvirksomheter. Tiden gikk også med til å samlet inn opplysninger fra offentlige registre. Dette arbeidet ble gjort parallelt med den daglige nyhetsjobbingen. I en periode før publisering og i dagene etter første artikkel sto på trykk konsentrerte vi oss kun om denne saken.

Oslo, 24. januar 2005

Torstein Tranøy

Espen Linnderud

16. Kildeoversikt

Muntlige:

- En rekke samtaler – både møter og på telefon – med fire tidligere ansatte i DNR.
- En rekke samtaler med sekretær Geir Gamborg Nielsen i Norsk Arbeidsmandsforbund (LO), som organiserer ansatte privat renhold.
- Telefonsamtaler med rundt 15 ledere i andre renholdsbedrifter
- Administrerende direktør Petter Furulund i Servicebedriftenes Landsforening (SBL) i NHO. Både personlig møte og flere telefoner.
- Rådgivere i bransjen.
- Vibeke Lytken og Kjell Fixdahl, tidligere ledere i godkjenningsordningen Ren Utvikling.
- Bobestyrere i Solbergs konkursboer
- Kunder/innkjøpere: Blant annet Boligbygg Oslo, Oslo Tannhelsetjeneste, Oslo havnevesen.
- Oslo politidistrikt
- Lønns Garantifondet
- Arbeidstagerregisteret
- LOs juridiske kontor (samtaler med to advokater som har ført saker for ansatte)
- Juss Buss (som har hatt sak for tidligere ansatt)
- Advokat Wilhelm Klose (som også har hatt sak for tidligere ansatt)
- Professor Henning Jakhelln, Universitetet i Oslo for en vurdering av arbeidskontrakter
- Arbeidstilsynet
- Oslo kemnerkontor
- Oslo og Akerhus skattefogdkontor
- Solbergs advokater, Brynjar Østgård (Wikborg Rein) og Christian Eckhoff (Elden)
- André Støylen, finansbyråd Oslo kommune
- Ivar Johansen, bystyrerepresentant SV
- Økokrim

Skriftlige kilder:

- Lønns slipper og arbeidskontrakter fra tidligere ansatte
- Internett, DNRs hjemmeside (dnras.no)

- Reklamemateriell DNR har sendt til bedrifter
- Brønnøysundregisteret, nøkkelopplysninger
- Dun & Bradstreet, nøkkelopplysninger
- Anbudspapirer fra Tannhelsetjenesten i Oslo kommune
- Boberetninger fra konkurser i flere av Solbergs selskaper
- Papirer fra Ren Utvikling, nå avvirket godkjenningsordning for renholdsbransjen
- Skatteattest, firmaattest, momsinnberetning, stiftelsesdokumenter
- DNRs ”falske regnskaper”
- Kjennelse om konkurskarantene, Oslo skifterett
- Stevninger, prosesskrift i saker mot DNR (fra LOs juridiske kontor)